

Protokoll
1995/96:9

Riksdagens protokoll 1995/96:9

Tisdagen den 17 oktober

Kl. 14.00 – 15.31

1 § Justering av protokoll

Justerades protokollen för den 10 och 11 oktober.

2 § Svar på fråga 1995/96:30 om försöksverksamhet med alkoholås

Svar på frågor

Anf. 1 Kommunikationsminister INES UUSMANN (s)

Fru talman! Mats Odell har frågat mig vilka åtgärder jag ämnar vidta för att försöksverksamhet med alkoholås snarast skall kunna komma i gång.

Jag har som kommunikationsminister prioriterat arbetet för en ökad säkerhet inom vägtransportsystemet. En av de viktigaste trafiksäkerhetsfrågorna är att verka för en drogfri vägtrafik. Droger och bilkörning hör definitivt inte ihop, vilket bl.a. bekräftas av att så mycket som 30 % av dödsolyckorna är alkoholrelaterade.

Alkoholåset kan vara ett sätt att förhindra personer som gjort sig skyldiga till rattfylleribrott att köra bil alkoholpåverkade. Om det visar sig vara möjligt att genomföra försök med alkoholås är jag villig att pröva detta.

Remissbehandlingen av Vägverkets första förslag pekade dock på ett flertal oklarheter kring bl.a. de urvalsprinciper som skall tillämpas. Urvalsprinciperna är speciellt viktiga att beakta då dessa kommer att ha en avgörande betydelse för försökets utvärdering och därmed den framtida tillämpningen av alkoholås. Andra synpunkter berörde försökets tidsplan, hanteringen av unga förare och yrkesförare, överklaganderätten, instansordningen samt förhållandet mellan dels spärrtid och prövotid för villkorlig återkallelse, dels gränsen för grovt rattfylleri och gränsen för utvidgad lämplighetsprövning.

Vägverket lämnade till Kommunikationsdepartementet i februari 1995 ett reviderat förslag till försöksverksamhet med alkoholås, där en del av de synpunkter som lämnats av remissinstanserna beaktats. Förslaget bereds för närvarande inom Kommunikationsdepartementet i syfte att skapa ett fullgott beslutsunderlag.

De kvarvarande frågorna kring försök med alkoholås måste lösas innan jag är beredd att förelägga riksdagen ett förslag. Jag vill dessutom framhålla vikten av att frågor kring droger och trafik hanteras utifrån

Prot. 1995/96:9
17 oktober

*Fel! Okänt
växelargument.*

ett helhetsperspektiv, där alkoholås kan vara ett sätt att minska detta trafiksäkerhetsproblem.

Mot den bakgrunden är jag inte beredd att i dag vidta någon ytterligare åtgärd.

Anf. 2 MATS ODELL (kds)

Fru talman! Först vill jag tacka kommunikationsministern för svaret.

Vi kan vara ganska stolta i Sverige, eftersom vi är världsmästare i trafiksäkerhet. Vi har det minsta antalet dödade och skadade i trafiken av alla länder. Det är en mängd olika faktorer som samverkar till detta.

Vi kan dock konstatera att just alkohol och droger är den stora boken. Var fjärde förare i dödsolyckorna och varannan förare i singelolyckorna är nämligen alkoholpåverkad. Att försöka angripa drogernas plats i trafiken är med andra ord den kanske viktigaste åtgärden vi kan vidta om vi ytterligare vill minska antalet dödade och skadade.

Därför blir jag ganska förvånad när jag läser kommunikationsministerns svar. Det andas väldigt mycket problem när det gäller att genomföra proven med alkoholås. Kommunikationsministern skriver: ”Om det visar sig vara möjligt att genomföra försök sol

– – –”. Det finns en mängd problem.

Vad det handlar om är ju att nu genomföra ett prov. Det har tagits fram ett mycket bra underlag, som har varit ute på remiss. Det fanns visserligen ett antal frågetecken i kanten, men de är ingalunda av det slaget att man inte ganska snabbt skulle kunna starta ett prov. Enligt uppgifter som jag har fått fanns det i stort sett en färdig proposition, men plötsligt har denna dragits tillbaka och lagts på is.

Hur länge tänker kommunikationsministern hålla den här frågan på is? Är det nu inte dags att agera och att se till att det kommer en proposition så att detta försök kan komma i gång? Därefter får vi ta ställning till om det här är något som skall införas i Sverige. Men det är viktigt att försöket kan starta så fort som möjligt.

Anf. 3 Kommunikationsminister INES UUSMANN (s)

Fru talman! Visst kan vi vara rätt stolta över att vi i Sverige är hyfsat bra på trafiksäkerhet. Jag delar den uppfattningen. Av den anledningen är det också viktigt att vi fortsätter att arbeta systematiskt med de här sakerna.

Visst kan det vara värdefullt med ett isolerat försök med alkoholås, men ett sådant försök måste göras under s.k. fältmässiga former, dvs. försöket skall vara så likt verkligheten som möjligt. En sak som fortfarande är oklar är vilka urvalsprinciper man skall använda sig av. Vi behöver titta vidare på hur den saken skall lösas.

Anf. 4 MATS ODELL (kds)

Fru talman! Detta var en central fråga i arbetet. Remissinstanserna – Kammarrätten i Stockholm, Länsrätten och Länsstyrelsen i Stockholms län, Polismyndigheten i Stockholms län, Trafiksäkerhetsförbundet i Stockholms län och Nationalföreningen för trafiksäkerhetens främjande

– har ju visat på hur detta kan lösas. Jag är förvånad över att de här problemen skall förorsaka att frågan nu läggs på is.

Såvitt jag kan se i propositionsförteckningen finns det över huvud taget inte vid horisonten någon proposition från Kommunikationsdepartementet i den här frågan. Hur länge tänker ni grunna på de här sakerna innan ni är beredda att utarbeta en proposition? Är det inte riktigt att det fanns ett material som i stort sett var klart att läggas fram men som ni nu har dragit tillbaka?

Anf. 5 Kommunikationsminister INES UUSMANN (s)

Fru talman! Vi har inte lagt frågan på is. Jag kan i dag inte svara på hur länge vi behöver grunna, men vi kommer inte att grunna längre än nödvändigt. Det finns ett antal oklarheter, varav jag har nämnt en, som måste redas ut först. Vi återkommer till riksdagen med den här frågan, för den är inte på något sätt begravd i något utredningsväsende. Precis som Mats Odell tycker jag att detta är en angelägen och viktig fråga och att vi bör komma i gång med försök. Men vi har som sagt en del oklarheter kvar, och jag skall återkomma när de är utredda.

Anf. 6 MATS ODELL (kds)

Fru talman! Det låter bra. Dock skall vi komma ihåg att det sedan 1992 har funnits ett förslag från Vägverket och att det har bearbetats på ett antal punkter allteftersom remissinstanserna har uttalat sig om de problem som finns. Förslaget ligger nu i stort sett klart. Skall jag tolka det Ines Uusmann säger som att det handlar om att baka in det här i något större sammanhang? Är det så det kommunikationsministern sade om fältmässighet skall förstås, att verkligheten på något sätt skall arrangeras så att det här passar in? Hur länge skall vi vänta på att försöket skall komma i gång?

Detta försök kommer att ta två år i sin fältmässighet, det kommer att ta minst ett halvår att förbereda, och utvärderingen – det är ju det viktiga – kommer också att ta sin tid. Det är alltså ganska bråttom. Det är ganska många människor som under de här åren kommer att få sätta livet till och bli skadade av alkohol i trafiken. Jag anser därför att det är mycket bråttom.

Anf. 7 Kommunikationsminister INES UUSMANN (s)

Fru talman! Frågorna om alkohol i trafiken är oerhört viktiga, och vi får inte förledas att tro att man löser dem bara genom att vidta en åtgärd. Innan vi fattar ett slutgiltigt beslut är det därför viktigt att det här försöket blir ganska brett och att resultatet också kan användas.

Anf. 8 MATS ODELL (kds)

Fru talman! Jag tackar Ines Uusmann för detta, och jag tolkar det hon säger som att den här frågan kommer att drivas på, förhoppningsvis tillsammans med andra konkreta förslag när det gäller alkohol och droger.

Överläggningen var härmed avslutad.

Prot. 1995/96:9

17 oktober

*Fel! Okänt
växelargument.*

Prot. 1995/96:9
17 oktober

Svar på frågor

3 § Svar på fråga 1995/96:36 om Vägverkets budgetarbete

Anf. 9 Kommunikationsminister INES UUSMANN (s)

Fru talman! Hans Stenberg har frågat mig om jag avser att vidta några åtgärder som förhindrar en omfördelning av medel från drift och underhåll till trafiksäkerhet och miljö.

Bakgrunden till frågan är att Vägverket nyligen beslutat om en preliminär fördelning av medelsramar för år 1996. Vägverkets fördelningsbeslut innebär att medel för trafiksäkerhet och miljö hålls på en oförändrad nivå år 1996 jämfört med år 1995. Till följd av riksdagens beslut år 1994 om att ombilda Vägverkets produktionsdivision till ett aktiebolag, har Vägverket reserverat medel på anslaget Drift och underhåll av statliga vägar för kostnader i samband med bolagsbildningen. Därmed har utrymmet för drift- och underhållsåtgärder på vägnätet minskat jämfört med innevarande år.

Trafiksäkerhet och miljö är två högt prioriterade sektorer inom mitt ansvarsområde. Arbetsfördelningen mellan Vägverket och regeringen innebär att regeringen sätter upp mål och riktlinjer för Vägverkets verksamhet medan Vägverket självt avgör hur anvisade medel skall utnyttjas. Vägverket är således ansvarigt för att medlen utnyttjas på ett sådant sätt att måluppfyllelsen blir så hög som möjligt.

Under de senaste åren har Vägverket effektiviserat sin egen produktionsverksamhet, vilket medfört att mer vägunderhåll per krona har kunnat produceras.

Mot bakgrund av det nyss nämnda har jag inte för avsikt att vidta några åtgärder med anledning av Vägverkets förslag till fördelning av preliminära budgetramar.

Anf. 10 HANS STENBERG (s)

Fru talman! Jag vill börja med att tacka för svaret. Det är mycket riktigt som kommunikationsministern säger, att det är Vägverket som skall fördela väganslagen enligt de riktlinjer som riksdag och regering har lagt fast. Men det innebär inte att vi politiker inte har ansvar för det Vägverket gör. Om Vägverket, som jag nu bedömer det, har missuppfattat de politiska signalerna är det vår uppgift som politiker att klargöra vad vi menade med de beslut som är fattade.

Vägverkets budgetförslag – det är ännu inte slutgiltigt fastställt – innebär en omfördelning av medel från drift och underhåll till trafiksäkerhet och miljö. Det får naturligtvis konsekvenser för vilka jobb som kan utföras inom regionerna. Men det får också den konsekvensen att det omfördelas medel till storstadsregionerna från övriga regioner i landet.

Det finns åtminstone tre bra skäl till att ompröva den inriktningen. För det första har vi redan som läget är i dag alldeles för knappa medel till drift och underhåll för att upprätthålla framkomligheten på ett vetligt sätt.

För det andra har vi en situation där vår viktigaste exportindustri, skogsindustrin, tvingas till produktionsstopp på våraarna därför att man

inte får fram råvaror till industrierna. Det skadar samhällsekonomin på ett helt oacceptabelt sätt.

För det tredje anser jag att människor i detta land, oavsett var de bor, har rätt till en acceptabel vägstandard.

Jag vill fråga kommunikationsministern om hon anser att det är rimligt att göra den omfördelning mellan regionerna som nu sker.

Anf. 11 Kommunikationsminister INES UUSMANN (s)

Fru talman! Hans Stenberg pekade på det som gör att det inte kan bli en ministerfråga, nämligen att en beredningsprocess är i gång. Under den beredningsprocessen vore det synnerligen förkastligt, och där tror jag att Hans Stenberg har samma uppfattning som jag, om ministern ingriper och säger: Akta er, så får ni inte göra.

Fru talman! En annan sak som Hans Stenberg pekade på var att han anser att det är för knappa medel till drift och underhåll totalt sett. Det är en uppfattning som jag mycket väl kan dela och ha förståelse för. Det var precis det som var orsaken till att vi i budgetpropositionen i vintras, när Kommunikationsdepartementet tillsammans med alla andra departement var tvungna att göra indragningar, avstod från att göra indragningar på anslaget drift och underhåll och gjorde neddragningarna på nyinvesteringarna och sköt dem framåt i tiden.

Detta är en gammalt problem som vi lever med. Det är en av de saker som Kommunikationskommittén nu brottas med. Skall det i framtiden vara så, att man gör omfördelningar från nyinvesteringar till reinvesteringar, eller återinvesteringar, drift och underhåll? Det är en fråga som vi inte kan lägga in i årets beredningsprocess, som Vägverket just nu håller på med.

Anf. 12 HANS STENBERG (s)

Fru talman! Jag är medveten om att kommunikationsministern inte kan gå in i Vägverkets pågående beredningsprocess. Men jag tycker, precis som jag sade förut, att det är viktigt att vi politiker ger signaler om vad vi har menat med de beslut som har fattats.

När man från riksdagens och regeringens sida sagt att det är viktigt att satsa på trafiksäkerhet och miljö har det inte inneburit att vi samtidigt sagt att vi skall flytta pengar mellan regionerna och flytta väg-pengar från mindre tätbefolkade län till storstadsregionerna. Här anser jag att Vägverket har missförstått de beslut som har fattats.

Sedan tycker jag att det är viktigt att få en flexibilitet i hanteringen. Det är viktigare med trafiksäkerhetsåtgärder i tätbebyggda områden med mycket trafik än i glesbygden. I region Mitt kanske det är viktigare att prioritera industrins råvarubehov.

Anf. 13 Kommunikationsminister INES UUSMANN (s)

Fru talman! Som avslutning måste jag fortsätta att vidhålla att jag inte kan lägga mig i den pågående beredningsprocessen. Men jag vill samtidigt säga att de mål som gäller trafikpolitiken och handlar om regionalpolitik men också om miljöfrågor och framkomlighet, som egentligen går tillbaka ända till år 1988, ligger i grunden för såväl

Prot. 1995/96:9

17 oktober

*Fel! Okänt
växelargument.*

Prot. 1995/96:9
17 oktober

*Fel! Okänt
växelargument.*

Vägverkets beredning som de fortsatta beslutsprocesserna i riksdag och regering.

Överläggningen var härmed avslutad.

4 § Svar på fråga 1995/96:42 om utbyggnaden av kollektivtrafiken i Stockholm

Anf. 14 Kommunikationsminister INES UUSMANN (s)

Fru talman! Inger Segelström har frågat mig om det är ett krav från regeringen att Österleden skall byggas för att regeringen skall betala ut statliga medel för en fortsatt utbyggnad av kollektivtrafiken i Stockholmsregionen.

Bakgrunden till frågan är att regeringen har stoppat alla utbetalningar av statsbidrag till SL – Storstockholms Lokaltrafik – för kollektivtrafikinvesteringar så länge inte parterna i regionen enats om en hållbar ekonomisk lösning för Dennisöverenskommelsen. Den lösning som parterna var eniga om, dvs. vägtullar i ett snitt utanför Ringen, har varit ifrågasatt i regionen. För att de finansiella förutsättningarna för överenskommelsen skall vara stabila, krävs bl.a. att Stockholms stad har fattat beslut i kommunfullmäktige om detaljplaner för betalstationerna. Genom den koppling parterna i regionen har gjort till att Norra länken skall ha öppnats för trafik innan vägtullar får börja tas ut, anser regeringen också att detaljplanerna för Norra länken måste vara antagna i fullmäktige innan statsbidragen till SL kan betalas ut. Österleden och Västerleden ligger utanför den garantiram för Dennisöverenskommelsen som riksdagen godkänt. Det finns därför ingen koppling mellan utbetalning av medel för kollektivtrafikinvesteringar och eventuella detaljplaner för Österleden. Svaret på Inger Segelströms fråga är alltså nej.

Anf. 15 INGER SEGELSTRÖM (s)

Fru talman! Jag vill tacka kommunikationsministern för svaret. Det känns lugnande både för mig och stockholmarna att beslutet om Österleden inte är ett krav från regeringen för att statliga medel skall betalas ut för kollektivtrafiken. Det ger oss tid att invänta kontrollstationen år 1996, som vi lovade väljarna i valet.

Mina två följdfrågor gäller ett klagörande av uttrycket ”bl.a.”, som är regeringens krav för Dennisöverenskommelsen. Kräver inte heller regeringen en tidsplan för när detaljplaner skall tas fram för Österleden?

Den andra frågan handlar om det uppdrag regeringen gett till bl.a. förra statsrådet Gertrud Sigurdsen om att ta fram alternativ för tredje spåret.

För mig verkar ett beslut *nu* om Österleden olämpligt, om tredje-spår-utredningen skall kunna arbeta förutsättningslöst. Nu undrar jag om kommunikationsministern delar min åsikt att det vore lämpligt att

först se vilka lösningar för trafiken genom Stockholm som tredje-spårutredningen kommer fram till innan beslut fattas om Österleden.

Prot. 1995/96:9
17 oktober

Anf. 16 Kommunikationsminister INES UUSMANN (s)

Fru talman! Jag skall vara mycket, mycket försiktigt med att uttala mig om huruvida jag delar Inger Segelströms uppfattning eller ej, utan jag skall besvara de två frågorna.

I de krav som vi har ställt finns det inte med någonting om en tidsplan för Österleden. Vi har ställt krav från regeringen på grundval av det beslut som har fattats av riksdagen, som Inger Segelström själv har varit med om att fatta. Det handlar om att det skall finnas en hållbar finansiering. Bilavgifterna är avgörande. I Dennis II, som man var överens om i regionen i september 1992, ingår att betalstationerna skall kopplas ihop med Norra länken. Det är den enda orsaken till att regeringen så att säga har blandat in Norra länken. I övrigt är det betalstationerna som är det intressanta. Det är svaret på den första frågan.

Så till den andra frågan om Riddarholmskommittén eller Gertrud Sigurdsens kommitté, som skall studera vilka alternativ man kan få fram för att lösa problemen på Riddarholmen och i innerstaden när det gäller spår och vägtrafik. Det är ett utredningsuppdrag som är relativt öppet. Jag kan inte se någon anledning till att man inte skulle planera utifrån andra förutsättningar. När förslagen väl kommer – det kan komma att finnas flera förslag och de kan vara olika – måste däremot både regionen och regeringen ta ställning till förslagen i förhållande till andra föreliggande planer.

Anf. 17 INGER SEGELSTRÖM (s)

Fru talman! Efter de klargöranden som jag har fått från kommunikationsministern – både när det gäller förvirringen beträffande tidsplanen och de andra kraven för kollektivtrafiken – tror jag att det kan finnas förutsättningar för att vi skall kunna få en bra diskussion om tredje spåret och Österleden. Jag vill tacka kommunikationsministern för svaret.

Överläggningen var härmed avslutad.

5 § Svar på fråga 1995/96:44 om enskilda vägar m.m.

Anf. 18 Kommunikationsminister INES UUSMANN (s)

Fru talman! Torsten Gavelin har frågat mig vilka åtgärder regeringen avser att vidta för att uppfylla riksdagens beslut om att de enskilda vägarna och färjelederna hålls öppna för alla i oförändrad utsträckning även kommande år.

Jag är ledsn, men först måste jag rätta Torsten Gavelin. Riksdagen har inte fattat något beslut med den innebörd som Gavelin påstår. Riksdagen har fattat ett beslut som innebär dels att statsbidraget till drift och byggande av enskilda vägar skall halveras, dels att en analys skall göras om bidrag till enskilda vägar. Denna analys skall bl.a. studera möjlig-

*Fel! Okänt
växelargument.*

Prot. 1995/96:9
17 oktober

*Fel! Okänt
växelargument.*

heterna att säkerställa att de enskilda vägarna hålls öppna för alla i oförändrad utsträckning.

Mot bakgrund av riksdagens beslut har jag givit Vägverket i uppdrag att senast den 15 november 1995 redovisa överväganden och förslag om hur det gällande regelverket för statsbidrag till enskilda vägar kan behöva förändras med anledning av det minskade anslaget för år 1996. I uppdraget ingår också att redovisa svar på de frågor som riksdagen särskilt påpekat för regeringen vid beslutet våren 1995.

Så snart Vägverket redovisat sina överväganden och förslag för regeringen kommer jag att ta ställning till vilka åtgärder som bör vidtas.

Anf. 19 TORSTEN GAVELIN (fp)

Fru talman! Först vill jag tacka statsrådet för svaret. Eftersom tiden är knapp vill jag inte ägna mig åt att diskutera formalia, utan jag går rakt på sak.

Om den här analysen som kommer den 15 november visar att en lång rad enskilda vägar och enskilda färjor kommer att stängas för allmänheten, vilka åtgärder avser ministern då att vidta? Jag har uppfattningen att man handskas mycket bra med de allmänna medlen i vägföreningarna. Man har en effektiv hantering, och man gör många ideella insatser, som gör att man kan hålla vägarna i stånd och hålla dem öppna för allmänheten till en mycket låg kostnad. Samhällets insatser rör sig alltså om 70–80 % av de reella kostnaderna som det skulle innebära om staten eller kommunen tog över fullt ut. Om man skär ned statsanslaget till hälften kan jag inte se annat än att det måste få som konsekvens att en hel del av de här vägarna stängs för allmänheten och bara kommer att nyttjas av dem som äger vägen. Det är mycket otillfredsställande. De här vägarna har stor betydelse, inte minst regionalpolitiskt. Om analysen ger det här resultatet, vad avser då ministern att göra åt det?

Anf. 20 Kommunikationsminister INES UUSMANN (s)

Fru talman! Det är en s.k. hypotetisk fråga. Vi skall se över vad ett stort antal vägar innebär, hur mycket som kommer att påverkas, osv. Det är mycket viktigt att vi får fram den här analysen innan jag svarar på frågorna.

En sak tycker jag att riksdagsdebatten i våras gav besked om, nämligen hur värdefullt och viktigt alla riksdagspartier anser att det är att vi har framkomliga enskilda vägar. Det måste vi också väga in i bedömningen av analysen.

Anf. 21 TORSTEN GAVELIN (fp)

Fru talman! Det finns ytterligare en part förutom staten som lämnar bidrag till de enskilda vägarna – kommunerna. För min del anser jag att det är otänkbart att vi från statens sida skulle vältra över ytterligare kostnader på kommunerna för att hålla de här vägarna öppna. Kommunerna har en mycket kämpig ekonomisk situation. Det har förvisso staten också. Jag kan dock inte se det som en rimlig prioritering att staten inte skall stå för de här kostnaderna för att hålla vägarna tillgäng-

liga för allmänheten, utan att kommunerna skulle åta sig ytterligare kostnader för detta.

Anf. 22 Kommunikationsminister INES UUSMANN (s)

Fru talman! Avslutningsvis tror jag att Torsten Gavelin och jag har alla skäl att återkomma med den här debatten när vi har analysen på bordet. Då finns det något konkret att diskutera. Jag välkomnar det.

Överläggningen var härmed avslutad.

6 § Svar på fråga 1995/96:27 om utbildningssatsningarna som finansieras av arbetsmarknadspolitiska medel

Anf. 23 Utbildningsminister CARL THAM (s)

Fru talman! Britt-Marie Danestig-Olofsson har frågat mig om en kartläggning påbörjats av utbildningssatsningarna som finansieras med arbetsmarknadspolitiska medel och när resultaten av denna kommer att presenteras.

Satsningen på de s.k. NT-platserna är viktig för samhället för att öka antalet naturvetare och tekniker samt lärare inom det naturvetenskapliga/tekniska området och naturligtvis också för den enskilde. Det är en chans för många som tidigare inte haft möjlighet att studera inom högskolan att nu få en sådan möjlighet och även förbättra sina utsikter på arbetsmarknaden.

Regeringens satsning har kritiserats både för att den är för generös och för att den är för litet generös samt för att platserna inte har kunnat fyllas. Kritiken är missvisande. Jag vill gärna säga att nyligen avgiven statistik visar att ca 2 000 studerande har antagits till NT-utbildningen, varav nära en tredjedel är kvinnor, vilket måste anses vara bra. Antalet sökande har varit stort, särskilt med tanke på att det är en ny utbildningsmöjlighet som för allmänheten blivit känd först på senvåren. Den som skall lämna ett arbete för en längre studieperiod behöver också tid för att planera. Ytterligare två antagningstillfällen, höstterminerna 1996 och 1997, är beslutade.

Det är mycket viktigt att utbildningssatsningarna följs upp och utvärderas. Det sker fortlöpande genom Centrala studiestödsnämnden och Högskoleverket. Därmed är också informationen tillgänglig för riksdagen.

Utöver detta förbereds inom Utbildningsdepartementet ett särskilt uppdrag till Högskoleverket att utvärdera samtliga utbildningssatsningar som finansierats med arbetsmarknadspolitiska medel. En samlad redovisning av regeringens kartläggning kommer att lämnas till riksdagen i nästa budgetproposition.

Då Britt-Marie Danestig-Olofsson, som framställt frågan, anmält att hon var förhindrad att närvara vid sammanträdet, medgav andre vice talmannen att Ingrid Burman i stället fick delta i överläggningen.

Prot. 1995/96:9
17 oktober

*Fel! Okänt
växelargument.*

Prot. 1995/96:9
17 oktober

Svar på frågor

Anf. 24 INGRID BURMAN (v)

Fru talman! Jag får tacka utbildningsministern för svaret.

Även vi i Vänsterpartiet tycker att det var en viktig och riktig satsning. Därför stödde vi också förslaget. Vi pekade på en fara. Vi pekade på flera, men det fanns en som vi särskilt ville framhålla. Det var att det var väldigt knappt om tid när det gällde ansökningstiden.

Det har också visat sig, i alla fall enligt den statistik vi har tillgång till, att omkring hälften av platserna i dag är tomma. Det skulle bero just på den oklara informationen och den knappa ansökningstiden. Högskolorna hade inte tid att förbereda sig.

Det har också visat sig – i alla fall enligt den information jag har tillgång till – att det är många kvinnor som har sökt platserna. Det är glädjande. I Luleå är det 50 % kvinnor. I Växjö är 60 % av studenterna kvinnor. Det är bra. Problemet har varit att många kvinnor har saknat behörighet.

I storstäderna får vi en helt annan bild. Där är andelen kvinnor väldigt liten – i de största städerna lägre än riksgenomsnittet.

Gör inte allt detta utbildningsministern nyfiken? Det gör i alla fall mig väldigt nyfiken. Vad är det som har spelat in? Hur har det sett ut? Vad har gjort att kvinnor på vissa orter söker mer och att kvinnor i storstäder söker mindre? Hur kan vi hantera frågan inför nästa ansökningstillfälle?

Vi måste ha kunskap för att anpassa stödet så att det träffar rätt. Vad har hänt på arbetsplatserna? Har man fått ledigt? Behövs det regeländringar i andra system?

Mot den bakgrunden och mot bakgrund av utbildningsministerns försvar skulle jag vilja att man snabbade på utvärderingen eller undersökningen så att vi fick ett redskap inför nästa ansökningstillfälle.

Anf. 25 Utbildningsminister CARL THAM (s)

Fru talman! Det är helt rätt att det var ont om tid. Det har säkert också påverkat. Jag vill likväl understryka att det fanns närmare 6 000 sökande, så det var ingen brist på intresse. Men det är riktigt att många inte var behöriga.

Det skall naturligtvis ses till att informationen blir bättre inför nästa ansökningsomgång. Det är också viktigt att platsfördelningen ses över.

Självfallet är det av intresse att få reda på vad som händer, vilka motiv de sökande har och varför det är fler kvinnor på ett visst ställe och färre på ett annat. Allt sådant kommer man att försöka utvärdera, men det är omöjligt och nästan meningslöst att göra det på grundval av den nu genomgångna ansökningen. Det måste ske sedan man har något större erfarenhet. Det är självklart att det är av intresse.

Jag vill också understryka att det ändå är knappt en tredjedel kvinnor på utbildningen, även om det är olika på olika ställen, vilket med tanke på svårigheten att rekrytera kvinnor till tekniska utbildningar får anses vara en ganska god siffra. Den ligger över genomsnittet.

Det finns inga tomma platser. Däremot finns det tillgängliga medel för svux-bidragen, om det skulle ha kommit fler sökande. Men det är

inga medel som förbrukas eller på något annat sätt försvinner ur statskassan. Det är helt enkelt medel som finns tillgängliga.

Anf. 26 INGRID BURMAN (v)

Fru talman! Det gläder mig att utbildningsministern kommer att genomföra en utvärdering.

Det var en ganska unik satsning. Man överförde arbetsmarknadspolitiska medel till högskolan. Det var vad jag brukar benämna att försöka bygga broar för människor in i nya yrkesområden. Det finns all anledning att titta närmare på detta sätt att jobba både med utbildningsfrågor och med arbetsmarknadspolitik.

Jag tycker fortfarande att det skulle vara nyttigt om utvärderingsfasen tidigarelades. Kommer man också att titta på vad som har skett på arbetsmarknaden när man kommer in i den fasen? Har de som deltar i utbildningen fått tjänstledighet beviljad? Finns det behov av att se över regelsystemen? Anställer arbetsgivarna vikarier? Har det några arbetsmarknadspolitiska effekter?

Anf. 27 Utbildningsminister CARL THAM (s)

Fru talman! Jag kan inte utlova exakt hur utvärderingen skall utföras, men det är klart att det är av intresse att ta reda på hur antagningen och de sökandes intresse har påverkat förhållandena på arbetsmarknaden. Ett av motiven till detta förslag var ju att det skulle skapa en något ökad rörlighet på arbetsmarknaden. Självfallet skall man försöka belysa det.

Jag vill också avslutningsvis säga att det är regeringens strävan att satsa mer på långsiktig utbildning och också utnyttja arbetsmarknadspolitikens resurser för sådan utbildning och inte enbart för den kortare typ av arbetsmarknadsutbildning som tidigare har varit gängse.

Anf. 28 INGRID BURMAN (v)

Fru talman! Utbildningsministern har tidigare också tagit upp behovet av att fylla platserna med studerande som har behörighet och konstaterat att många sökande inte haft behörighet. Jag vill peka på det faktum att sista antagningstillfället är 1997 till denna typ av utbildning. Avser utbildningsministern att vidta ytterligare åtgärder för att se till att fler får behörighet att söka till dessa utbildningar? Vi vet att många har visat intresse, men att de inte har kvalificerat sig på grund av behörighetskraven. Jag talar om de behörighetskrav som gäller högskolan.

Anf. 29 Utbildningsminister CARL THAM (s)

Fru talman! De allmänna behörighets- och antagningsvillkoren till högskolan kommer att diskuteras senare under detta riksmöte när regeringen lägger fram sin proposition om antagning och behörighet. Det kommer att ske på andra sidan årsskiftet. Några speciella villkor kan inte gälla just för denna kategori.

Det finns möjlighet att gå det s.k. basåret för att komplettera sin behörighet. Det är en möjlighet som många har utnyttjat. Att man kan komplettera sin behörighet för att gå in på naturvetenskapliga och tek-

Prot. 1995/96:9

17 oktober

*Fel! Okänt
växelargument.*

Prot. 1995/96:9
17 oktober

*Fel! Okänt
växelargument.*

niska utbildningar även om man inte har t.ex. matematik i sin gymnasieutbildning betraktar jag som en mycket viktig innovation i det svenska utbildningsväsendet.

Överläggningen var härmed avslutad.

7 § Svar på fråga 1995/96:23 om marknadsföringen av Sverige

Anf. 30 Näringsminister STEN HECKSCHER (s)

Fru talman! Marianne Andersson har frågat mig om regeringen avser att vidta några åtgärder angående utvecklingen i det nya marknadsföringsbolaget för turism.

Turismen utvecklas positivt i Sverige. Antalet övernattningar under juni–augusti i år ökade med 6 % jämfört med samma period förra året. Detta är en ny rekordnotering som är klart över toppåret 1989. Ökningen för utlänningarna – 11 % – är mer än dubbelt så hög som för svenskarna – 4 %. Motsvarande positiva utveckling gäller även för campingen. Vi kan alltså notera ett starkt utländskt intresse för Sverige som turistland.

Riksdagen betonade i våras, som Marianne Andersson framhåller, vikten av att det vid övergången till en ny organisation för marknadsföring inte blir något avbrott eller någon nedgång i verksamheten och aktiviteterna.

Riksdagen framhöll vidare att den kunskap, erfarenhet och kapacitet som fanns i den dåvarande organisationen skulle tas till vara.

Det nya marknadsföringsbolaget, Svensk Turistutveckling AB, bildades i början av juli i år. Staten har tecknat aktier i bolaget för 5 miljoner kronor, och näringen förväntas tillföra motsvarande belopp.

För att få en så smidig övergång som möjligt till den nya organisationen övertogs den tidigare verksamheten av det nya bolaget. Tills vidare drivs arbetet med Next Stop Sweden på uppdrag av Svensk Turistutveckling AB.

Styrelsen i Svensk Turistutveckling AB beräknas senare i höst fastställa bolagets verksamhetsinriktning i detalj och också utse en ny verkställande direktör.

Jag är övertygad om att den nya av riksdagen beslutade organisationen kommer att fungera väl.

Då Marianne Andersson, som framställt frågan, anmält att hon var förhindrad att närvara vid sammanträdet, medgav andre vice talmannen att Margareta Andersson i stället fick delta i överläggningen.

Anf. 31 MARGARETA ANDERSSON (c)

Fru talman! Jag tackar näringsministern för detta svar.

Frågan ställdes mot bakgrund av att man fick en svacka förra gången man gjorde en omorganisation av turistorganisationerna. Med denna skrivning ville kulturutskottet undvika en sådan situation.

Såvitt jag kan förstå av näringsministerns svar har man försökt. Vi får hoppas att vi också lyckas.

Det finns säkert nya organisationsformer och ett nytt arbetssätt som gör att man kan förbättra det arbete som Next Stop Sweden har gjort.

Vi får förutsätta att det finns många fördelar med att man kommer i gång med den här organisationen. Det är ju en fördel bara att man har hittat ett namn, Svensk Turistutveckling AB, för när jag ställde frågan hade organisationen inget namn.

Jag tror också att man kan göra samordningar på olika sätt. Man kan utnyttja de fördelar vi har haft med valutans ställning och de olika internationella arrangemang vi har haft under året. Sedan tror jag att det finns möjligheter att samarbeta på det lokala planet och med regionala turistmyndigheter och att det då är viktigt att man från statens sida har en organisation. Då är det också viktigt att man vet hur den fungerar.

Det satsas mycket pengar från lokala turistorganisationer, och jag tror att det med en samordning kan vara bättre utnyttjade pengar. Jag vill också att detta verkligen skall komma det svenska samhället tillgodo, och det tror jag att det har goda förutsättningar att göra.

Anf. 32 Näringsminister STEN HECKSHER (s)

Fru talman! Jag tror också att vi är ganska överens om det här.

Vad vi försökte åstadkomma med detta upplägg i våras var ju att komma till rätta med det missnöje som ändå fanns i breda kretsar beträffande hur detta var ordnat tidigare. Vi har då försökt åstadkomma en tydligare arbetsfördelning mellan olika insatser som det allmänna gör. Inte minst det som nämns om lokalt och regionalt samarbete är viktigt och finns särskilt utpekade här.

Jag tror emellertid att den viktigaste vinsten med riksdagsbeslutet med anledning av regeringens proposition var att turistnäringen verkligen blev erkänd och definierad som en viktig näring bland andra näringar och inte längre blev sedd över axeln. Det tror jag var det absolut viktigaste.

Sedan fanns det, som jag har antytt, skäl att göra omorganisationen, och man får ju inte väja för att göra en sådan när man finner det nödvändigt. Men med den här litet tydligare rollen som de olika aktörerna har och med de kraftfulla personer som är satta att leda detta är jag också optimistisk inför framtiden.

Anf. 33 MARGARETA ANDERSSON (c)

Fru talman! Jag har också förhoppningar om att det här skall bli bra.

Vad jag har sett av det lokala turistsamarbetet behöver det uppmuntras och stödjas och man behöver ha en fast ledning, så att man vet vart man skall vända sig och hur man skall hantera detta.

Med förhoppningen att samarbetet skall bli bra för Turist-Sverige vill jag än en gång tacka för svaret.

Överläggningen var härmed avslutad.

Prot. 1995/96:9

17 oktober

*Fel! Okänt
växelargument.*

Prot. 1995/96:9
17 oktober

Svar på frågor

8 § Svar på fråga 1995/96:33 om Vattenfall och kärnkraften i energisystemet

Anf. 34 Näringsminister STEN HECKSCHER (s)

Fru talman! Lennart Daléus har frågat mig vilka åtgärder regeringen som företrädare för staten avser att vidta med anledning av att Vattenfall AB agerar genom bl.a. konsultföretagen McKinsey för att förlänga kärnkraftens existens i det svenska energisystemet.

Bakgrunden till frågan är att material ånyo publicerats ur en konsultrapport som sammanställts på uppdrag av Vattenfall AB. Jag besvarade den 15 maj i år här i kammaren en interpellation av Birger Schlaug med liknande frågeställningar kring samma konsultrapport, dock icke samma tidningsartikel.

Enligt vad jag erfarit gav Vattenfall hösten 1994 i uppdrag till en konsult att analysera förutsättningar för att utveckla en affärsorienterad miljöstrategi. Vattenfall har sedan några år gjort betydande ansträngningar för att utveckla en aktiv miljöpolitik för företagets hela verksamhet. Jag utgår från att Lennart Daléus tycker att det är bra. Den nu aktuella rapporten uppges ha varit ett led i detta arbete.

Det är inte ovanligt att stora företag som Vattenfall anlitar konsulter för att genomföra utredningar. Det faller inom företagsledningarnas ansvar att besluta om sådana uppdrag. Till villkoren för sådana uppdrag hör att konsulterna som regel svarar för innehållet. Om innehållet aktualiserar ställningstaganden till ett företags verksamhet kan det bli föremål för beslut i företagsledning, styrelser eller ytterst hos ägarna, beroende på vilka slag av åtgärder som är aktuella.

Svaret på Lennart Daléus fråga är, mot den bakgrund som jag nu refererat, att det inte finns några skäl för regeringen att vidta åtgärder med anledning av den aktuella konsultrapporten.

Samtidigt kan jag försäkra Lennart Daléus att jag inte skulle acceptera om det statligt ägda Vattenfall genomförde några kampanjer för eller emot kärnkraften. Ett av staten ägt bolag bör givetvis liksom andra aktörer kunna bidra med saklig information och underlag i samhällsdebatten. Men det vore oförenligt med relationen till ägaren om ett sådant bolag gjorde egna ställningstaganden i politiska frågor, vilka det är statsmakternas uppgift att ta ställning till.

Som bekant utreder Energikommissionen för närvarande riktlinjerna för energipolitiken och skall inom kort redovisa slutresultatet av sitt arbete. Regeringen avser därefter att återkomma till riksdagen med förslag till riktlinjer för energipolitiken.

Anf. 35 LENNART DALÉUS (c)

Fru talman! Jag tackar för svaret. Jag har naturligtvis läst det interpellationssvar som tidigare har debatterats i kammaren. Men skälet till att jag ställer frågan är att några av oss genom åren har haft litet dålig erfarenhet av Vattenfall och Vattenfalls förmåga att bete sig på ett neutralt sätt i energidebatten.

Det måste väl vid det här laget vara 20 år sedan man började diskutera Vattenfalls roll, även i riksdagen för övrigt. Det visade sig att Vat-

tenfall som då var ett affärsdrivande verk även då gav sig ut i regelrätta kampanjer för kärnkraft. Då undrar man ju om man kan lita på att Vattenfall, numera bolagiserat, betar sig annorlunda nu för tiden och har en annan ambition och attityd. Det finns ju mycket som pekar på att det inte är så, utan att det i själva verket finns en cementerad attityd hos Vattenfall till olika energikällor och därmed också till politiska beslut, som på något sätt genomsyrar verksamheten.

Det är klart att man alltid kan säga att konsultrapporter är som de är och att det är konsulterna som står för dem, men det är ju också så, att som man ropar får man svar.

Även om nu Vattenfall har tänkt sig att börja bete sig annorlunda på kärnkraftsområdet inför det stundande politiska beslutet, så verkar det som om de är ute och frågar om saker som de tror kan vara strategiskt riktiga. Det är då man tycker att ägaren, staten, borde ingripa och mycket tydligt tala om för Vattenfall att det inte finns något utrymme i Vattenfalls agerande, inte heller som bolag, för att ifrågasätta och agera tvärt emot de politiskt fattade besluten.

Det var detta som jag ville ha litet tydligare signaler om från näringsministern.

Anf. 36 Näringsminister STEN HECKSCHER (s)

Fru talman! Det skall Lennart Daléus få. Självfallet har ägaren som, hoppas jag, varje ansvarig ägare kontinuerliga kontakter med styrelsen för det ägda bolaget. Vid dessa kontinuerliga kontakter har det gjorts utomordentligt tydligt för Vattenfalls styrelse och verkställande ledning precis det som Lennart Daléus frågar efter, nämligen att det som statligt ägt bolag är otänkbart för Vattenfall att ge sig in och göra kampanjer vare sig för eller mot kärnkraften. Det är något som Vattenfalls styrelse och ledning är utomordentligt tydligt på det klara med.

Om man t.ex. ser på det senaste uppslaget, en förstasida och två helsidor i Expressen den 11 oktober – tala om gamla nyheter, men det här var mer eller mindre en repris av vad som hade publicerats ett halvår tidigare – tycker jag att man här kokar soppa på en spik.

Jag tycker inte att det finns någonting i Vattenfalls agerande, i vart fall inte hittills, som tyder på att de tänker ta sig en energipolitisk roll. Jag kan försäkra Lennart Daléus, som jag tidigare sade, att det står fullständigt klart för Vattenfalls ledning vilken inställning staten skulle ha till det.

Anf. 37 LENNART DALÉUS (c)

Fru talman! Jag läser också Expressen, fast nu läste jag också Expressen dagen efter den nämnda artikeln. Då visade det sig att inte bara jag har fascinerats av den uppenbarligen gamla nyheten, utan så har även miljöministern, som i en intervju i Expressen säger att det är upp-
rörande att ett statligt verk – nu visserligen ett bolag – använder sina resurser för att bilda opinion mot regeringen och att hon inte har någon förståelse för att ett statligt verk anlitar det amerikanska konsultföretaget. Hon tycker, om Expressens uppgifter stämmer, att det är direkt stötande – hon talar då inte om hur gamla uppgifterna är.

Prot. 1995/96:9

17 oktober

*Fel! Okänt
växelargument.*

Prot. 1995/96:9
17 oktober

*Fel! Okänt
växelargument.*

Då frågar man: Vilken operationell innebörd har miljöministerns åsikt, alltså vad får miljöministerns åsikt för operationell betydelse hos regeringen?

Det är ju en sak att hon tycker detta, men tycker regeringen samma sak som miljöministern så bör regeringen också agera.

Anf. 38 Näringsminister STEN HECKSCHER (s)

Fru talman! Regeringen är fullständigt överens om det som jag svarade på i den ursprungliga frågan samt också i mitt första inlägg, nämligen att Vattenfall AB inte har någon som helst roll att spela i energipolitiken.

Jag vet ju inte om precis de frågorna har ställts till miljöminister Anna Lindh eller inte, men vi är rörande överens på den punkten. För min del gör jag den bedömningen att den omständigheten att Vattenfall har anlitat ett konsultföretag för att bidra till sin miljöpolitik eller "miljöimage" inte är någonting som det finns skäl att protestera mot.

Det är ju tänkbart att det finns förgripliga uttalanden i rapporten. Det känner jag inte till. Men jag vet heller inte att Vattenfall på något vis med utgångspunkt från några förgripliga uttalanden, om de nu finns i rapporten, skulle ha försökt att driva politik, och det är ju det som är huvudfrågan.

Anf. 39 LENNART DALEUS (c)

Fru talman! Det kanske är en viktig fråga, men det finns en annan viktig fråga. När vi vanliga medborgare upprörs av något som vi uppfattar som ett felaktigt agerande hos ett statligt företag eller ett statligt verk, kan vi bli förgrymmade och knyta handen i byxfickan eller möjligen skriva en insändare. Men när regeringen blir förgrymmad över ett statligt bolag eller ett statligt verk är det ju också regeringen som ytterst kan agera. Det gäller inte bara i den allmänna hållningen till Vattenfall, genom att säga "Ajabaja, inte delta i några kampanjer nu", utan det gäller också i konkreta frågor. Jag känner förhållandevis väl till relationerna mellan styrelse och ägare osv. Om en regeringsledamot är upprörd, inte har någon förståelse eller tycker att saken är stötande stannar det alltså vid det, och regeringen gör inget ytterligare. Orden faller då platt till marken, och det innebär att det inte blir något mer. Trots att det är upprörande, gör regeringen inget mer.

Anf. 40 Näringsminister STEN HECKSCHER (s)

Fru talman! Jag måste upprepa för Lennart Daléus att vi i regeringen är fullständigt eniga om vilken relation som skall gälla mellan ägare och bolag. Vi är fullständigt överens om att Vattenfall inte skall driva energipolitik. Min uppfattning som representant för staten som ägare är att Vattenfall genom att beställa en konsultrapport inte har drivit energipolitik.

Jag kan dessutom ånyo försäkra Lennart Daléus att det förekommer kontinuerliga kontakter med Vattenfalls ledning där detta görs fullständigt klart.

Jag tycker inte att det som har kommit fram i den här tidningsartikeln är uttryck för att Vattenfall skulle ha överskridit gränserna för vad man bör göra.

Anf. 41 LENNART DALÉUS (c)

Fru talman! Jag kan hålla med om delar av resonemanget, och jag kan också hålla med om att den ursprungliga artikeln kanske inte hade världens högsta nyhetsvärde. Men om nu en arm av regeringen, den som har miljöansvar och ansvar för kärnsäkerheten i landet, i det här fallet Anna Lindh, går ut och säger att hon är upprörd, att hon inte har någon förståelse och att de här sakerna är stötande, tar regeringen ett kliv ut på planen, och då måste regeringen rimligen vara beredd att ta nästa kliv. Det får bara inte vara så att ”upp flyga orden, men ingen åtgärd sker”, eller hur man skall travestera det.

Om regeringen har en åsikt i det här fallet, så tydligt uttryckt av en av regeringens ledamöter, måste regeringen som kollektiv rimligen också ta nästa steg. Det är det man förväntar sig när den här typen av artiklar förekommer i tidningarna.

Anf. 42 Näringsminister STEN HECKSCHER (s)

Fru talman! Jag vet ärligt talat inte vad det är som Lennart Daléus lägger Vattenfall till last. Jag kan ånyo försäkra Lennart Daléus att vi i regeringen är fullständigt överens om att Vattenfall inte skall driva energipolitik. Om den här saken för Anna Lindh har framställts på det sättet att Vattenfall har gjort det, kan det möjligen förklara en del av hennes uttalanden. Men vid en analys, både av den här artikeln och av den tidigare artikeln för ett halvår sedan, har det inte, enligt min uppfattning, kommit fram någonting som ger anledning till kritik mot Vattenfall.

Återigen vill jag säga att dialogen mellan staten som ägare och Vattenfalls ledning fungerar utmärkt. Det finns inga delade meningar om var gränserna går.

Överläggningen var härmed avslutad.

9 § Svar på fråga 1995/96:41 om samverkan mellan företag inom detaljhandeln

Anf. 43 Näringsminister STEN HECKSCHER (s)

Fru talman! Rigmor Ahlstedt har frågat civilministern om regeringen avser vidta åtgärder för att samverkan mellan små och medelstora företag tillåts på lika villkor och i konkurrens med andra samverkansformer, som t.ex. helintegrerade kedjor och filialföretag.

Arbetet inom regeringen är så fördelat att det är jag som skall svara på frågan.

Den nya konkurrenslagen har utformats med EG:s konkurrensregler som förebild. Förhållandena på den svenska marknaden är emellertid delvis annorlunda än på den europeiska marknaden i övrigt.

Prot. 1995/96:9
17 oktober

*Fel! Okänt
växelargument.*

Prot. 1995/96:9
17 oktober

Svar på frågor

Samarbete inom kedjor i detaljhandeln är vanligt förekommande i Sverige. Mot bakgrund av svenska erfarenheter infördes ett gruppundantag för samarbete inom kedjor, trots att ett sådant inte finns inom EG. Detta samarbete ansågs generellt sett ge stora fördelar, samtidigt som de administrativa vinsterna för både företag och konkurrensmyndigheten var stora om ett gruppundantag infördes.

Systemet med gruppundantag är nytt i Sverige, och erfarenheter har saknats av hur det i praktiken skulle fungera på den svenska marknaden. Giltighetstiden begränsades därför till högst tre år, dvs. t.o.m. juni månads utgång 1996.

För närvarande pågår en utvärdering av gruppundantagen inom Näringsdepartementet. Gruppundantaget för kedjor i detaljhandeln studeras särskilt. Utgångspunkten är att kedjeföretagen skall kunna verka på marknaden på likvärdiga villkor med andra företagskonstellationer.

Anf. 44 RIGMOR AHLSTEDT (c)

Fru talman! Tack så väldigt mycket för svaret, näringsministern!

Det är just så att ICA-handlarnas samarbete i princip är i lagen förbjudet i Sverige, eftersom ICA-handlarna i konkurrenslagens mening är konkurrenter och inte går att jämföra med en integrerad kedja. Allt samarbete är då inte vad det borde vara.

Jag tycker att det är mycket bra att jag har fått det här svaret, men jag är naturligtvis inte riktigt nöjd. Jag undrar om ett gruppundantag som är tidsbegränsat till juni månads utgång 1996 är tillfredsställande för näringsministern.

Det handlar väldigt mycket om små företag, och vi har i riksdagen varit överens om att satsa på små företag. Det handlar också om regionalpolitik. Det handlar till syvende och sist om oss konsumenter, att vi skall kunna få bra varor på lika villkor i alla delar av landet.

Jag vill veta hur länge det gruppundantag som man nu har givit kommer att vara.

Anf. 45 Näringsminister STEN HECKSCHER (s)

Fru talman! Svaret på den sista frågan är det jag sade, nämligen att det gäller till utgången av juni nästa år. Anledningen till att tiden är satt så kort är just att vi vill få erfarenheter av detta. Jag trodde att det var den tidigare regeringen som bestämde det, men det spelar ingen roll.

Det är viktigt att små företag kan samverka på ett effektivt sätt och att reglerna ger lika villkor i konkurrensen med andra, större företag. Men problemet på den svenska marknaden är knappast att det är för litet samverkan mellan företag. Det egentliga problemet är snarare att det är för litet konkurrens, att det är för hög koncentration på många marknader. Det är alltför svårt för nya företag att ta sig in eller för små företag att växa.

Jag är glad att frågan ställdes just om den här branschen, därför att det är t.ex. så att konkurrensen inom handeln med livsmedel inte är tillräcklig. Det finns i alla fall goda tecken som tyder på att det inte är så. Hindren för nya företag att komma in på marknaden är fortfarande

alltför höga. Man kan säkert också sätta vissa frågetecken för de former för samverkan som faktiskt är tillåtna nu.

En effektiv konkurrens i livsmedelssektorn är nödvändig för att vi skall få precis det som nämnts, nämligen mat med hög kvalitet och till låga priser. Regeringen kommer inom kort att tillsätta diverse översyner och utredningar på konkurrensområdet, bl.a. för att nå en ökad konkurrens inom livsmedelssektorn. Vi arbetar i hög grad med de här frågorna.

Anf. 46 RIGMOR AHLSTEDT (c)

Fru talman! Konkurrenslagen hindrar fortfarande ICA-handlaren att t.ex. utveckla nya marknadsföringsmetoder. Det kunde vara ett skäl för att försöka öka konkurrenstrycket på den svenska marknaden. Det skulle vara väldigt bra för oss konsumenter om det blev större konkurrens, så att även ICA-handlarna kunde sätta prisstopp på vissa produkter och hålla varor med kvalitet, till lågpris och som är ekologiska och miljövänliga – de är nämligen duktiga på miljöfrågor.

Det handlar också om att de skulle kunna ha lågpris i alla affärer över hela Sverige, långt ute ”i buskarna”, och sätta prispress på leverantörerna.

Jag tycker att det här är en väldigt viktig fråga, för mig som konsument men också för småföretagarna. Anledningen till att jag ställde frågan var att jag hade valt just ICA-handlarna när vi riksdagsledamöter fick erbjudande om att åka ut och prya i vissa företag. Jag möttes då av en mängd människor med väldigt stora kunskaper om de här frågorna. Jag hoppas att man tar till vara den kunskapen när man nu kommer att jobba vidare med detta.

Anf. 47 Näringsminister STEN HECKSCHER (s)

Fru talman! Vi förefaller vara överens om målen, men jag blir inte riktigt klok på om vi är helt överens om metoderna. Jag är nämligen inte säker på att ökade möjligheter till samverkan mellan t.ex. ICA-handlarna är det som löser konkurrensproblemet. Snarare skulle mycket tala för motsatsen, enligt min mening. Men vi är fullständigt överens om målet, nämligen en effektiv och bra konkurrens, inte minst när det gäller livsmedelsdetaljhandeln.

Jag kan försäkra Rigmor Ahlstedt att vi arbetar hårt med dessa frågor nu. Vi ser just över det som här har aktualiserats. Vi kommer att gå längre än att bara se över gruppundantagen. Vi tänker företa väsentligt mer ambitiösa analyser av konkurrenssituationen i Sverige, för att uppnå det som Rigmor Ahlstedt och jag tydligen är överens om.

Anf. 48 RIGMOR AHLSTEDT (c)

Fru talman! Jag tackar så mycket för svaret än en gång. Jag önskar verkligen näringsministern lycka till med det här. Jag skulle också vilja rekommendera även regeringen att åka på studiebesök ut i företagen.

Prot. 1995/96:9

17 oktober

*Fel! Okänt
växelargument.*

Prot. 1995/96:9
17 oktober

Svar på frågor

Anf. 49 Näringsminister STEN HECKSCHER (s)

Fru talman! Jag kan försäkra Rigmor Ahlstedt att vi åker på olika typer av studiebesök allt vad tygen håller och så mycket vi hinner. Dessutom köper även jag mat då och då, bl.a. hos ICA-handlare.

Överläggningen var härmed avslutad.

10 § Svar på fråga 1995/96:43 om bidragsfusk

Anf. 50 Statsrådet ANNA HEDBORG (s)

Fru talman! Kerstin Warnerbring har frågat socialminister Ingela Thalén om vilka åtgärder regeringen avser att vidta för att stävja det omfattande bidragsfusk. Arbetet inom regeringen är så fördelat att det är jag som skall svara på frågan. Jag kan nämna att jag skriftligen under juli månad har besvarat en liknande fråga från Gullan Lindblad.

Kerstin Warnerbrings fråga är föranledd av den rapport om bidragsfusk som Riksrevisionsverket nyligen har publicerat. I rapporten redovisas en kartläggning över omfattningen av fusk, överutnyttjande och systembrister i socialförsäkringssystemen och vilka kostnader detta för med sig.

För socialförsäkringssystemens legitimitet är det mycket angeläget att folk i allmänhet är övertygade om att systemen fungerar effektivt och att pengarna fördelas till dem som de är avsedda för.

Men jag vill först poängtera att det är viktigt att den debatt som nu förs inte blir enbart en onyanserad fuskdebatt, utan att denna debatt ingår i den större debatt som förs om våra välfärdssystem. Det är bl.a. mycket viktigt att socialförsäkringssystemen är robusta i sig själva och att lagstiftningen är tydlig så att den inte leder till annan tillämpning än vad lagstiftaren har avsett.

Det är också viktigt att konstatera att det verkliga fusket är relativt ovanligt och att de som får ersättning från socialförsäkringssystemen som regel får den ersättning som de är berättigade till.

Fusk i våra välfärdssystem är ändå helt oacceptabelt och måste med kraft bekämpas. Detta är särskilt viktigt med tanke på de stora besparingar som varit nödvändiga med anledning av det svåra statsfinansiella läget. Det är därför mycket angeläget att arbeta för att begränsa fusk och att undanröja systembrister.

Av den nyligen lämnade regeringsförklaringen framgår också att regeringen ser allvarligt på bidragsfusk och att fusk och felutnyttjande av bidrag med kraft kommer att motverkas. När socialförsäkringsutskottet behandlade frågan om bidragsfusk ansåg man det värdefullt att regeringen lät göra en kartläggning av bidragsfusket omfattning. Först när kartläggningen är klar kan man enligt betänkandet bedöma om åtgärder behövs för att komma till rätta med fusk. Därefter bör regeringen till riksdagen redovisa resultatet av kartläggningen liksom förslag till eventuella åtgärder för att komma till rätta med fusk.

Med anledning av socialförsäkringsutskottets betänkande lät regeringen Riksrevisionsverket göra en kartläggning, vilken alltså nyligen

har redovisats till regeringen. Arbetet med att utvärdera RRV:s rapport och med att ta fram förslag till åtgärder har nu påbörjats inom regeringskansliet.

Jag kan även informera om att nya regler har införts fr.o.m. oktober månad i år i syfte att förbättra underlaget för bedömning av rätten till förtidspension, vilket även innebär ökade möjligheter för försäkringskassorna att förhindra missbruk och överutnyttjande när det gäller förtidspension.

Jag vill också nämna att regeringen tagit initiativ till utredningar om dels bostadsbidragssystemet, dels bidragsförskottssystemet som bl.a. skall se över möjligheterna att minska missbruk i systemen. Dessutom pågår en översyn av bl.a. förtidspensionssystemet i Sjuk- och arbets-skadekommittén.

Anf. 51 KERSTIN WARNERBRING (c)

Fru talman! Jag ber att få tacka statsrådet för svaret. Det är bra att det nu har gjorts en kartläggning av bidragsfusket. Detta är någonting som med jämna mellanrum har diskuterats ute i samhället. Egentligen är väl Riksrevisionsverkets tre rapporter en bekräftelse på det som man tidigare har anat.

Men statsrådet konstaterar att det verkliga fusket är relativt ovanligt. Det uppgår dock till så oerhört mycket som till 5,7 miljarder per år. Ändå befarar Riksrevisionsverket att siffrorna har tagits till i underkant.

Socialförsäkringssystemet innehåller ju flera olika system och en djungel av regler. Det gör naturligtvis att det är mycket lättare att missbruka systemet. Att uppbära sjukpenning, arbetslöshetsersättning eller förtidspension och samtidigt arbeta mot betalning eller att utnyttja bidragsförskott trots att båda föräldrarna bor tillsammans är naturligtvis fullständigt oacceptabelt. Dels är det demoraliserande, dels drabbar det framför allt dem som behöver samhällets stöd.

Jag håller fullständigt med statsrådet om att debatten om bidragsfusket måste – som statsrådet uttryckte det – ingå i den större debatt som förs om våra välfärdssystem. Därför vill jag ställa en följdfråga.

Eftersom dagens socialförsäkringssystem faktiskt är uppbyggt så att det inbjuder till fusk och så att det också är mycket lätt att fuska, anser inte statsrådet att det nu är dags att ändra hela socialförsäkringssystemet och t.ex. slå samman sjukförsäkring och arbetslöshetsförsäkring till en försäkring, t.ex. den arbetslivsförsäkring som Centern ganska länge har propagerat för?

Anf. 52 Statsrådet ANNA HEDBORG (s)

Fru talman! Jag skulle nog vilja invända mot påståendet att dagens system inbjuder till fusk i allmänhet. Man kan nog snarare säga att den typ av generella system som är grunden i våra välfärdssystem är ganska robust mot fusk och överutnyttjande, vilket alltså inte betyder att det inte förekommer. Det gör det, och det måste i och för sig bekämpas. Jag tror nu inte att man löser några problem så enkelt som genom att slå ihop två försäkringar till en. Tvärtom kan det rent av vara en poäng att

Prot. 1995/96:9

17 oktober

*Fel! Okänt
växelargument.*

Prot. 1995/96:9
17 oktober

*Fel! Okänt
växelargument.*

t.ex. de fackliga organisationerna är med och att de är intresserade av att kontrollera a-kassorna.

Det är också viktigt att man kan hitta olika modeller för att kontrollera att systemen inte överutnyttjas och dubbelutnyttjas. Här är naturligtvis ADB-stöd en väldigt viktig fråga. Vid sidan om konstruerandet av själva systemen så att de blir väldigt robusta och tydliga är ett bättre utnyttjande av ADB-systemen en underutnyttjad källa till minskat fusk. Den debatten bör inte heller glömmas i samband med debatten om fusk. Ofta förs debatterna om å ena sidan fusk och å andra sidan integritet. Det gäller att hitta ett system som klarar båda dessa ting, och då måste man också våga använda ADB-systemen.

Anf. 53 KERSTIN WARNERBRING (c)

Fru talman! Vårt trygghetssystem och vårt välfärdssystem har under oerhört många år bara lappats på. Det ena efter det andra har förts till, och det har alltså blivit ett enormt lappverk med väldigt många olika regler. Personalen på försäkringskassorna kan knappt ens själv hålla reda på alla regler. Det är självklart att ett sådant system måste inbjuda till rent ut sagt fusk. Det blir ju mycket lättare att fuska, därför att det inte finns några enhetliga regler, inget enhetligt system.

ADB-systemet är självfallet något som man skall utnyttja. Men nog måste väl ändå statsrådet hålla med om att det skulle vara enklare om man förenklade ersättningssystemet och verkligen gjorde det robust genom att införa t.ex. tre regler och tre system.

Anf. 54 Statsrådet ANNA HEDBORG (s)

Fru talman! Mycket av det som Kerstin Warnerbring talar om är i hög grad på gång. Samtliga de stora systemen är under utredning. De håller på att ses över och de håller dessutom i stort sett på att bli tre försäkringar: ett ålderspensionssystem, en ohälsöförsäkring och en a-kasseförsäkring. Alla dessa tre är under utredning just för att skapa ett tydligt regelverk och en inte bara rättvis utan också effektiv försäkring. I detta ingår också att systemen skall kunna vara lättkontrollerade.

Ett exempel är att den 75-procentiga ersättningsnivån rakt av i sjukförsäkringen innebär en väldig förenkling av regelverket i denna försäkring.

Anf. 55 KERSTIN WARNERBRING (c)

Fru talman! Fortfarande är det ju så att även om man nu håller på att förändra systemet, så kommer det även fortsättningsvis att finnas olika saker som överlappar varandra.

Jag förstår fortfarande inte varför inte statsrådet är villig att titta närmare på Centerns grundtrygghetssystem som innebär att man slår ihop sjukpenning och arbetslöshetsförsäkring och har så att säga en enda punkt för allt detta. Det skulle göra det hela oerhört mycket enklare att kontrollera. Även om man nu använder ADB-systemet i kontrollarbetet måste ytterligare kontroller till så länge man har detta överlappningssystem.

Statsrådet har inte uttryckt något i sitt svar om vilka åtgärder vi skall vidta för att komma åt det här. Riksrevisionsverket har ju ändå påpekat några saker. Hur har statsrådet ställt sig till detta, t.ex. till frågan om en enda myndighet som skall klara av alla bidrag?

Prot. 1995/96:9
17 oktober

Svar på frågor

Anf. 56 Statsrådet ANNA HEDBORG (s)

Fru talman! Arbetslöshet och sjukdom är inte samma sak. Jag tycker att det blir rätt så tydligt när man lyssnar till Moderaternas nya idéer om hur de vill slå ihop försäkringarna och skapa en försäkring med fem karensdagar i sjukförsäkringen. Så kan det gå om man vill ha en enhetlig försäkring, dvs. att det inte längre är någon bra sjukförsäkring. 80 % av alla är inte längre försäkrade. Faktum är att vi snarare går en annan väg när det gäller att skapa robusta system. Vi gör dem väldigt tydliga för sitt ändamål.

Är det någonting som är besvärligt att klara är det glidande definitioner på vad man skall använda en försäkring till. Ohälsöförsäkringen skall användas vid ohälsa, a-kassa vid arbetslöshet. Skall myndigheterna kunna samverka på ett vettigt sätt i förhållande till den enskilda individens problem är det viktigt att man håller på de olika systemens uppgifter och uppdrag. Genom att renodla dem kommer man att kunna få både rättvisa och effektivitet, någonting som är mycket viktigt.

Anf. 57 KERSTIN WARNERBRING (c)

Fru talman! Moderaternas s.k. grundtrygghetssystem har inte speciellt mycket att göra med Centerns grundtrygghetssystem. Vi förordar alltså att alla som står till arbetsmarknadens förfogande från 16 år och uppåt skall ingå i en och samma försäkring. På det sättet skulle man verkligen skapa ett robust och enkelt system.

Jag kan alltså konstatera att statsrådet inte tycker att det är värt att titta på ett sådant system, trots att dagens kostar 5-7 miljarder kronor. Det tycker jag är synd.

Jag konstaterar också att det inte finns några som helst initiativ ännu så länge på vad man skall göra för att åtgärda allt detta så snart som möjligt, t.ex. att inrätta en speciell myndighet som betalar ut alla bidrag.

Anf. 58 Statsrådet ANNA HEDBORG (s)

Fru talman! Nej, så är det. Det finns inte något intresse från min sida att titta på en gemensam försäkring för a-kassa och sjukförsäkring därför att arbetslöshet, sjukdom och ohälsa är helt olika saker. Finns det anledning att ha fem karensdagar i den ena försäkringen gör det det inte i den andra. Hur som helst måste enhetligheten ändå handla om att det skulle vara lika många dagar. Om det finns skäl och argument att ha delvis olika regelverk i försäkringarna, är det möjligt att ha det i de försäkringar vi nu har men inte i Centerns grundtrygghetssystem. De 5-7 miljarderna finns det inga som helst kopplingar till när det gäller en enhetlig försäkring. De är en beräkning av olika former av antaget fusk som man egentligen inte känner till men där man på grundval av internationella studier gissat att det kan handla om det beloppet. Det är fel.

Prot. 1995/96:9
17 oktober

*Fel! Okänt
växelargument.*

Det skall man göra någonting åt. Vi skall återkomma med förslag – men inte löser Centerns grundtrygghetssystem den frågan.

Överläggningen var härmed avslutad.

11 § Svar på frågorna 1995/96:6 och 7 om vapenexporten, m.m.

Anf. 59 Statsrådet JAN NYGREN (s)

Fru talman! Eva Zetterberg har ställt två frågor till mig som handlar om exporten av krigsmateriel. Jag besvarar dem i ett sammanhang.

Den första frågan är varför regeringen ändrat uppfattning om behovet av en restriktiv krigsmaterielexportpolitik. Frågan måste bygga på en missuppfattning. Sverige har ett internationellt sett mycket restriktivt regelverk för krigsmaterielexport. Regeringen kommer att fortsätta att tillämpa detta regelverk på ett stramt sätt.

När jag i en intervju uttalade att det inte fanns anledning att begränsa vapenexporten ytterligare gjorde jag det med utgångspunkt från att statsrådet Hellström redan hade gett uttryck för den restriktiva grundsyn som råder på detta område.

I en andra fråga ber Eva Zetterberg om att få besked om regeringens avsikter i en konkret fråga, som rör export av krigsmateriel till Colombia.

Jag är av sekretessskäl förhindrad att besvara en sådan fråga. Av goda utrikespolitiska skäl är vårt regelverk så utformat att regeringen inte skall behöva göra svepande offentliga uttalanden eller preliminära ställningstaganden som leder till slutsatser om förhållanden i andra länder. Vi har ingen svart lista över förbjudna länder. Varje tänkt export behandlas för sig. Det görs en helhetsbedömning där alla relevanta fakta vägs in.

Då Eva Zetterberg, som framställt frågorna, hade anmält att hon var förhindrad att närvara vid sammanträdet, medgav andre vice talmannen att Jan Jennehag i stället fick delta i överläggningen.

Anf. 60 JAN JENNEHAG (v)

Fru talman! Jag tackar statsrådet för svaren på Eva Zetterbergs frågor. Det första svaret är bra. Regeringen kommer att föra en mer restriktiv linje än den tidigare borgerliga regeringen.

Svaret på den andra frågan tolkar jag så att det ännu inte finns grund för en helhetsbedömning. Alla relevanta fakta har ännu inte kunnat vägas in.

Slutsatsen kan för min del bara bli en: Regeringen tycker inte att den nuvarande situationen i Colombia förhindrar krigsmaterielexport dit.

I övrigt är det omöjligt att få grepp om vad regeringen har för ståndpunkt i en fråga när man vid varje tidpunkt kan hävda att alla relevanta fakta inte vägts in. Företaget kommenterar inte pågående marknadsföringsinsatser, KMI hänvisar till sekretessen, statsrådet hän-

visar till sekretessen. Det är omöjligt för den intresserade medborgaren att få reda på vad man tycker om den nuvarande situationen i Colombia med de omfattande övergrepp som har skett. Under 1994 dödades exempelvis omkring 1 000 personer av militära eller paramilitära grupper. Enligt mitt sätt att betrakta situationen är det närmast ett inbördeskrigsområde.

Prot. 1995/96:9
17 oktober

*Fel! Okänt
växelargument.*

Anf. 61 Statsrådet JAN NYGREN (s)

Fru talman! Jag kan bara upprepa det jag sade inledningsvis, att jag inte innan frågan har behandlats kan lämna några preliminära besked. Jag kan säga så mycket – och det har Jan Jennehag säkert noterat – att Colombia inte har varit mottagare av svensk krigsmateriel sedan 70-talet. Detta faktum i sig leder naturligtvis till att i den mån man skulle öppna för den marknaden krävs det en mycket handfast prövning både av rådgivande nämnd och av regeringen. Man kan göra det enkelt för sig genom att säga att så länge ingen export förekommer har heller ingen förändring av bedömningen skett i förhållande till det läge som nu råder.

Anf. 62 JAN JENNEHAG (v)

Fru talman! Detta tolkar jag positivt. Den hittillsvarande politiken vad gäller Colombia kommer alltså att fortsätta att gälla.

Anf. 63 Statsrådet JAN NYGREN (s)

Fru talman! Då säger jag att sådana tolkningar står naturligtvis Jan Jennehag för, och jag står för de svar som jag har lämnat.

Överläggningen var härmed avslutad.

12 § Svar på fråga 1995/96:24 om kraftföretagens ansvar vid kärnkraftsolyckor

Anf. 64 Justitieminister LAILA FREIVALDS (s)

Fru talman! Lennart Daléus har frågat mig vilka åtgärder regeringen avser att vidta för att se till att kraftföretagen, vid en eventuell kärnkraftsolycka, är de som primärt bär ansvaret.

Enligt svensk lag gäller att ansvaret för atomskador i första hand skall bäras av anläggningshavaren. Riksdagen har dock vid upprepade tillfällen slagit fast att ansvarsbeloppet inte kan sättas högre än att det kan täckas av försäkring (se senast 1994/95:LU25). Ansvaret är därför begränsat till visst belopp. Sedan den 1 juli i år uppgår det till motsvarande drygt 1,9 miljarder kronor. Härutöver har den svenska staten samt de andra stater som är anslutna till den s.k. tilläggskonventionen påtagit sig ett ekonomiskt ansvar som innebär att den totala ersättningen vid en atomolycka uppgår till motsvarande drygt 3 miljarder kronor.

Med min grundinställning, att ansvaret för atomskador primärt bör bäras av kärnkraftsindustrin, är det självklart att arbeta för att ett allt större ekonomiskt ansvar lyfts över på anläggningshavarna. Jag följer

Prot. 1995/96:9
17 oktober

*Fel! Okänt
växelargument.*

därför fortlöpande utvecklingen på försäkringsmarknaden, och jag kan försäkra Lennart Daléus att regeringen kommer att lägga fram förslag till höjda ansvarsbelopp efter hand som förhållandena medger det. Jag vill tillägga att Sverige även spelar en aktiv roll i det arbete som pågår på det internationella planet för att ta till vara de möjligheter som finns till förbättringar av ansvarssystemet vid atomskador.

Anf. 65 LENNART DALÉUS (c)

Fru talman! Jag tackar naturligtvis för det svar som jag har fått från justitieministern, men det finns några oklarheter. När man talar om att i första hand företagen skall bära ansvaret eller att, som justitieministern anger som sin inställning, ansvaret primärt bör bäras av kärnkraftsindustrin, måste de belopp som man kräver av kärnkraftsindustrin stå i någon som helst paritet till det resonemanget.

Om nu kraftindustrin genom försäkringar bär litet drygt 1,9 miljarder kronor av ansvaret, innebär det rimligen, fru talman, med en vanlig svensk tolkning av dessa ord att man på något sätt har gjort den bedömningen att en olycka som kan inträffa kan kosta ungefär det dubbla beloppet, dvs. 3,8 miljarder. 1,9 miljarder kan då betecknas som huvuddelen av ansvaret, förstahandsansvar eller primärt ansvar.

Men om kostnaden för olyckor som kan inträffa kan uppgå till hundratals miljarder kronor, är det naturligtvis oriktigt att tro att 1,9 miljarder över huvud taget kommer i närheten av förstahandsansvaret.

Justitieministern säger att riksdagen – vilket ju skett på regeringens förslag – har bestämt att beloppet inte kan sättas högre än att det kan täckas av försäkring. På den punkten går Sverige, fru talman, emot den konvention som vårt land liksom andra länder på det här området är anslutet till. Där talar man nämligen om försäkring *eller annan ekonomisk garanti*. Men regeringen har valt att inte basera sitt förslag till riksdagen på detta. Hade man gjort det, skulle man t.ex. kunna kräva en garanti av kraftföretagen som, till att börja med, innefattar kraftföretagens hela förmögenhet.

Men man har alltså valt att inte göra på det sättet. Jag undrar då vilken uppfattning regeringen har om hur stor kostnaden för en olycka kan bli och om regeringen är beredd att komma tillbaka med förslag om att också annan ekonomisk garanti skall kunna gälla för kraftföretag.

Anf. 66 Justitieminister LAILA FREIVALDS (s)

Fru talman! Den här frågan behandlades så sent som i våras i samband med en proposition från regeringen, varvid beloppsgränserna höjdes. Den genomgicks mycket noga i lagutskottet, där man bl.a. behandlade en motion från Lennart Daléus, som mycket riktigt gick i annan riktning än propositionen. Lagutskottet ställde sig helt bakom regeringens bedömning av frågan, och riksdagen beslutade i enlighet med den.

Detta skedde alltså helt nyligen, och det är den situation som vi nu befinner oss i. Om verkligheten förändrar sig på något sätt, kommer regeringen att lägga fram nya förslag till riksdagen att ta ställning till. Men riksdagen har alltså alldeles nyligen tagit ställning till denna fråga.

Anf. 67 LENNART DALÉUS (c)

Fru talman! Så kan man inte göra. Man kan inte i en aktuell och intressant fråga en gång för alla låsa dörren och kasta nyckeln i sjön, så att man inte kan ta upp frågan igen. Den är också i allra högsta grad aktuell.

Det som regeringen t.ex. senast grundade sitt ställningstagande på var ett material som var aktuellt före den 1 januari i år. Sedan den 1 januari är vi med i EU. Två EU-länder, Tyskland och Nederländerna, har väsentligt högre försäkringsbelopp än vad vi har. Kan justitieministern till att börja med ge någon förklaring till att de länderna har högre försäkringsbelopp än vi? Kan justitieministern ändå inte se att någonting förändrats genom att vi gått med i EU, där medlemsländer tagit kraftfullare tag på det här området än vi?

Visst har det alltså skett saker sedan den här frågan senast var uppe i riksdagen. Dessutom är den alltid aktuell. Har vi en stötande lagstiftning, som innebär att kraftindustrin går skadeslös när tredje man drabbas, är det väl skäl för regeringen att ta upp frågan ännu en gång.

Anf. 68 Justitieminister LAILA FREIVALDS (s)

Fru talman! Jag kan försäkra Lennart Daléus att så snart förutsättningar för ändrade ansvarsbelopp föreligger kommer regeringen att återkomma med en proposition till riksdagen.

Anf. 69 LENNART DALÉUS (c)

Fru talman! Då kan jag ge justitieministern ett tips. Jag utgår från att justitieministern vet att varje reaktor är sakförsäkrad för ungefär 10 miljarder kronor. Detta innebär att om det blir ett haveri i reaktorn, kommer kraftföretaget att bli helt skadeslöst. Man får 10 miljarder kronor. Det utgår ersättning för kraftbortfallet, men den som äger fastigheter i Borlänge eller mark uppe i Norrland berörs inte av ersättningsfrågan.

När justitieministern frågar försäkringsbranschen om det finns utrymme för att höja ansvaret gentemot tredje man, har den hittills svarat och kommer att svara: Det går inte, eftersom försäkringsutrymmet är upptaget. Vad är det då upptaget av? Jo, av de försäkringar som kraftföretagen själva har tagit på sina egna maskiner. Är inte detta stötande, justitieministern?

Borde man inte se till att kraftföretagen släpper på sin egen ersättning till förmån för krav med anledning av skador som kan drabba tredje man? – Detta sagt som ett litet tips till ett regeringsförslag, justitieministern.

Överläggningen var härmed avslutad.

Prot. 1995/96:9
17 oktober

*Fel! Okänt
växelargument.*

13 § Svar på fråga 1995/96:28 om rekrytering av nämndemän

Anf. 70 Justitieminister LAILA FREIVALDS (s)

Fru talman! Birgitta Hambraeus har frågat mig hur jag tänker verka för att underlätta och bredda rekryteringen av nya och yngre nämndemän. Enligt Birgitta Hambraeus är det svårt att förmå yngre människor att åta sig nämndemannauppdrag, bl.a. av det skälet att ersättningen är helt otillräcklig.

Nämndemän får ett arvode på 300 kr per dag och ett tilläggsbelopp för förlorad arbetsförtjänst. Den totala ersättningen får uppgå till högst 1 000 kr per dag. De nuvarande reglerna innebär alltså att en nämndeman kan få ersättning med 1 000 kr per dag för förlorad arbetsförtjänst. Med dessa ersättningsnivåer torde de flesta yngre nämndemän inte förlora några pengar på att tjänstgöra i domstol. Låt vara att de inte heller tjänar något extra på uppdraget.

Jag delar Birgitta Hambraeus uppfattning att ersättningen för nämndemannauppdrag inte är av den storlek som kunde vara önskvärd. Domstolsverket föreslog för ett par år sedan att ett nytt ersättningsystem skulle införas efter mönster av ersättningsreglerna för förtroendevalda i kommunallagen. Eftersom det har saknats ekonomiskt utrymme, har förslaget inte genomförts.

Rättsväsendet skall spara en miljard kronor under innevarande mandatperiod. Dessa besparingar har fått och kommer att få till följd att anställda inom rättsväsendet måste sägas upp. Enligt min mening är det i denna situation inte försvarligt att nu höja ersättningsnivån för nämndemän.

Anf. 71 BIRGITTA HAMBRAEUS (c)

Fru talman! Jag ber att få tacka för svaret, som jag tycker är mycket positivt. Jag tror faktiskt inte att det är allmänt känt att ersättningen kan uppgå till så mycket som 1 000 kr per dag. Det är viktigt att det slås fast.

Jag är också mycket tacksam för att justitieministern här säger att man skulle önska att man kunde höja ersättningen – det finns ett förslag härom från Domstolsverket, men man har i rådande budgetläge inte kunnat göra detta.

Man måste förstå att det ofta känns stötande när man jämför denna ersättning med av Domstolsverket fastslagen praxis för advokatarvoden osv. Jämförelsen mellan vad en nämndeman och en advokat får haltar enormt.

Får jag tolka justitieministerns svar så, att när vi har bestämt oss för att sluta spara här i landet och det finns pengar igen, skulle man kunna tänka sig att i enlighet med Domstolsverkets förslag jämställa nämndemännen med likvärdiga grupper som har kommunalt uppdrag?

Anf. 72 Justitieminister LAILA FREIVALDS (s)

Fru talman! När frågan blir aktuell igen – och det kommer den säkerligen att bli, eftersom jag med jämna mellanrum får uppvaktningar om detta, naturligtvis inte minst från nämndemännen själva – måste den

sättas in i sitt sammanhang med alla andra frågor. Man får göra de prioriteringar som man vid den tidpunkten anser är möjliga att göra.

Uppdraget har funnits i Domstolsverket, och det finns ett förslag. Det kommer givetvis att bedömas så fort som möjligt, när det finns förutsättningar att följa förslaget.

Anf. 73 BIRGITTA HAMBRAEUS (c)

Fru talman! Jag utgår från att vi är överens om att nämndemännens arbete och uppgifter är oerhört viktiga för vårt rättsväsende och att det därför är väsentligt att de också ekonomiskt får en erkänsla som motsvarar deras uppdrags betydelse.

Överläggningen var härmed avslutad.

14 § Hänvisning av ärenden till utskott

Föredrogs och hänvisades

Propositioner

1995/96:33 till utrikesutskottet

1995/96:61 och 84 till lagutskottet

Kammaren biföll talmannens förslag att motionstiden för ovan angivna propositioner skulle förlängas till den 6 november.

15 § Förnyad bordläggning

Föredrogs men bordlades åter

Skatteutskottets betänkande 1995/96:SkU1

16 § Bordläggning

Anmälades och bordlades

Propositioner

1995/96:56 Ändringar i lagen om folkbokföringsregister, m.m.

1995/96:81 Reglering av s.k. fakturaskojeri i marknadsföringslagen

Redogörelse

1995/96:RR1 Riksdagens revisorers verksamhetsberättelse för budgetåret 1994/95

Prot. 1995/96:9

17 oktober

*Fel! Okänt
växelargument.*

Prot. 1995/96:9
17 oktober

17 § Anmälan om interpellation

Anmäldes att följande interpellation framställdes

den 13 oktober

1995/96:9 av *Lennart Nilsson* (s) till kulturministern om Gullholmen i Bohuslän

Interpellationen redovisas i bilaga som fogas till riksdagens snabbprotokoll onsdagen den 25 oktober.

18 § Anmälan om fråga

Anmäldes att följande fråga framställdes

den 16 oktober

1995/96:46 av *Rolf Gunnarsson* (m) till justitieministern om besparingarna inom polisen

Frågan redovisas i bilaga som fogas till riksdagens snabbprotokoll onsdagen den 25 oktober.

19 § Kammaren åtskildes kl. 15.31.

Förhandlingarna leddes av andre vice talmannen.

Vid protokollet

TOM T:SON THYBLAD

/Barbro Nordström

Innehållsförteckning

Prot. 1995/96:9
17 oktober

*Fel! Okänt
växelargument.*

1 § Justering av protokoll.....	1
2 § Svar på fråga 1995/96:30 om försöksverksamhet med alkolås.....	1
Anf. 1 Kommunikationsminister INES UUSMANN (s)	1
Anf. 2 MATS ODELL (kds)	2
Anf. 3 Kommunikationsminister INES UUSMANN (s)	2
Anf. 4 MATS ODELL (kds)	2
Anf. 5 Kommunikationsminister INES UUSMANN (s)	3
Anf. 6 MATS ODELL (kds)	3
Anf. 7 Kommunikationsminister INES UUSMANN (s)	3
Anf. 8 MATS ODELL (kds)	3
3 § Svar på fråga 1995/96:36 om Vägverkets budgetarbete	4
Anf. 9 Kommunikationsminister INES UUSMANN (s)	4
Anf. 10 HANS STENBERG (s).....	4
Anf. 11 Kommunikationsminister INES UUSMANN (s)	5
Anf. 12 HANS STENBERG (s).....	5
Anf. 13 Kommunikationsminister INES UUSMANN (s)	5
4 § Svar på fråga 1995/96:42 om utbyggnaden av kollektiv- trafiken i Stockholm	6
Anf. 14 Kommunikationsminister INES UUSMANN (s)	6
Anf. 15 INGER SEGELSTRÖM (s).....	6
Anf. 16 Kommunikationsminister INES UUSMANN (s)	7
Anf. 17 INGER SEGELSTRÖM (s).....	7
5 § Svar på fråga 1995/96:44 om enskilda vägar m.m.....	7
Anf. 18 Kommunikationsminister INES UUSMANN (s)	7
Anf. 19 TORSTEN GAVELIN (fp).....	8
Anf. 20 Kommunikationsminister INES UUSMANN (s)	8
Anf. 21 TORSTEN GAVELIN (fp).....	8
Anf. 22 Kommunikationsminister INES UUSMANN (s)	9
6 § Svar på fråga 1995/96:27 om utbildningssatsningarna som finansieras av arbetsmarknadspolitiska medel.....	9
Anf. 23 Utbildningsminister CARL THAM (s)	9
Anf. 24 INGRID BURMAN (v)	10
Anf. 25 Utbildningsminister CARL THAM (s)	10
Anf. 26 INGRID BURMAN (v)	11
Anf. 27 Utbildningsminister CARL THAM (s)	11
Anf. 28 INGRID BURMAN (v)	11
Anf. 29 Utbildningsminister CARL THAM (s)	11

7 § Svar på fråga 1995/96:23 om marknadsföringen av Sverige.....	12
Anf. 30 Näringsminister STEN HECKSCHER (s).....	12
Anf. 31 MARGARETA ANDERSSON (c).....	12
Anf. 32 Näringsminister STEN HECKSCHER (s).....	13
Anf. 33 MARGARETA ANDERSSON (c).....	13
8 § Svar på fråga 1995/96:33 om Vattenfall och kärnkraften i energisystemet.....	14
Anf. 34 Näringsminister STEN HECKSCHER (s).....	14
Anf. 35 LENNART DALÉUS (c).....	14
Anf. 36 Näringsminister STEN HECKSCHER (s).....	15
Anf. 37 LENNART DALÉUS (c).....	15
Anf. 38 Näringsminister STEN HECKSCHER (s).....	16
Anf. 39 LENNART DALÉUS (c).....	16
Anf. 40 Näringsminister STEN HECKSCHER (s).....	16
Anf. 41 LENNART DALÉUS (c).....	17
Anf. 42 Näringsminister STEN HECKSCHER (s).....	17
9 § Svar på fråga 1995/96:41 om samverkan mellan företag inom detaljhandeln	17
Anf. 43 Näringsminister STEN HECKSCHER (s).....	17
Anf. 44 RIGMOR AHLSTEDT (c).....	18
Anf. 45 Näringsminister STEN HECKSCHER (s).....	18
Anf. 46 RIGMOR AHLSTEDT (c).....	19
Anf. 47 Näringsminister STEN HECKSCHER (s).....	19
Anf. 48 RIGMOR AHLSTEDT (c).....	19
Anf. 49 Näringsminister STEN HECKSCHER (s).....	20
10 § Svar på fråga 1995/96:43 om bidragsfusk	20
Anf. 50 Statsrådet ANNA HEDBORG (s).....	20
Anf. 51 KERSTIN WARNERBRING (c).....	21
Anf. 52 Statsrådet ANNA HEDBORG (s).....	21
Anf. 53 KERSTIN WARNERBRING (c).....	22
Anf. 54 Statsrådet ANNA HEDBORG (s).....	22
Anf. 55 KERSTIN WARNERBRING (c).....	22
Anf. 56 Statsrådet ANNA HEDBORG (s).....	23
Anf. 57 KERSTIN WARNERBRING (c).....	23
Anf. 58 Statsrådet ANNA HEDBORG (s).....	23
11 § Svar på frågorna 1995/96:6 och 7 om vapenexporten, m.m.....	24
Anf. 59 Statsrådet JAN NYGREN (s).....	24
Anf. 60 JAN JENNEHAG (v).....	24
Anf. 61 Statsrådet JAN NYGREN (s).....	25
Anf. 62 JAN JENNEHAG (v).....	25
Anf. 63 Statsrådet JAN NYGREN (s).....	25

12 § Svar på fråga 1995/96:24 om kraftföretagens ansvar vid kärnkraftsolyckor.....	25
Anf. 64 Justitieminister LAILA FREIVALDS (s).....	25
Anf. 65 LENNART DALÉUS (c).....	26
Anf. 66 Justitieminister LAILA FREIVALDS (s).....	26
Anf. 67 LENNART DALÉUS (c).....	27
Anf. 68 Justitieminister LAILA FREIVALDS (s).....	27
Anf. 69 LENNART DALÉUS (c).....	27
13 § Svar på fråga 1995/96:28 om rekrytering av nämndemän	28
Anf. 70 Justitieminister LAILA FREIVALDS (s).....	28
Anf. 71 BIRGITTA HAMBRAEUS (c)	28
Anf. 72 Justitieminister LAILA FREIVALDS (s).....	28
Anf. 73 BIRGITTA HAMBRAEUS (c)	29
14 § Hänvisning av ärenden till utskott.....	29
15 § Förnyad bordläggning	29
16 § Bordläggning	29
17 § Anmälan om interpellation	30
1995/96:9 av <i>Lennart Nilsson</i> (s) till kulturministern om Gullholmen i Bohuslän.....	30
18 § Anmälan om fråga.....	30
1995/96:46 av <i>Rolf Gunnarsson</i> (m) till justitieministern om besparingarna inom polisen.....	30
19 § Kammaren åtskildes kl. 15.31.	30

Prot. 1995/96:9
17 oktober
